

10 mei 2025 **ALGEMEEN • OPINIE**

‘Zonder kennisoverdracht geen doelsturing’

Opinie**Herre Bartlema**

Netwerk Smart Fertilization, Wageningen

Nu de regering doelsturing gaat invoeren, is kennisoverdracht onontbeerlijk, want zonder kennisoverdracht kan doelsturing niet effectief werken. Doelsturing veronderstelt immers dat agrarisch ondernemers over kennis beschikken die hen in staat stelt de juiste keuzes te maken uit alle beschikbare innovaties en managementmaatregelen om emissies terug te dringen. Keuzes die passen bij hun bedrijf, landbouwkundig en bedrijfseconomisch gezien. Dat stelt **Herre Bartlema, voorzitter van het Nederlands Centrum voor de Ontwikkeling van Kunstmestvervanging (NCOK).**

In het startpakket ‘Nederland van het slot’ voor het op gang brengen van de vergunningverlening, dat eind april werd gepresenteerd door de minister van LNVN, speelt doelsturing in de landbouw een grote rol. Daarmee volgt de regering het advies van de commissie-Remkes, ‘Niet alles kan overal’ uit 2020, waarin doelsturing wordt geïntroduceerd en aanbevolen als het geëigende beleidsinstrument voor emissiereductie voor **stikstof**, maar ook voor andere stoffen zoals fosfaat, koolstof en fijnstof.

Doelsturing concreet uitgewerkt

Het advies bevat een concrete uitwerking van doelsturing in de vorm van de Afrekenbare StoffenBalans voor stikstof. Die Afrekenbare StoffenBalans moet ingevoerd worden voor alle landbouwsectoren, om verschuiving van de emissies van de ene sector naar de andere (‘pollution swapping’) te voorkomen. Het gaat dus om een integrale aanpak, met als resultaat dat stikstof zonder verliezen naar lucht, bodem en water wordt genavigeerd van stal naar plantenwortels binnen en buiten het bedrijf. Die navigatie valt overigens vooralsnog goed juridisch te borgen aan de hand van de mestboekhouding en strenge gebruiksnormen.

De integrale aanpak leidt tot de door velen bepleite ‘renaissance van het gemengd bedrijf’, ook op nationaal niveau gezien. De dierlijke sectoren werken dan samen met de plantaardige sectoren voor het efficiënt benutten van nutriënten. In de strategische dialoog, die de EU-commissie nu voert met alle betrokkenen bij het landbouwbeleid, noemt men dat Integrated Nutrient Management.

De Nederlandse landbouw krijgt de kans op dat terrein koploper te worden, door het nu ingezette beleid dat integraal stuurt op doelen. Dat zal ongetwijfeld goodwill kweken in Brussel. Die goodwill hebben onze vertegenwoordigers daar zeker nodig om doelsturing met verliesnormen geaccepteerd te krijgen in het kader van de Nitraatrichtlijn. Als dat lukt, is ook de derogatieproblematiek opgelost, die immers voortvloeit uit middelsturing met rigide en perverterende gebruiksnormen.

Doelsturing bewezen efficiënt

Tijdens de zogenoemde Minas-periode rond 2000, toen doelsturing werd toegepast, daalden alle stikstofemissies door de landbouw fors en dat tegen lage kosten. Doelsturing is dus bewezen efficiënt en effectief, maar doet ook recht aan koplopers die geïnvesteerd hebben in techniek en managementmaatregelen ten behoeve van emissiereductie. De minister heeft daar onlangs in een interview nog eens op gewezen. Een voorbeeld: een teler die geld gestoken heeft in een fertigatiesysteem en daarmee werkt volgens de regels van **precisiebemesting**, waardoor dus nooit af- en uitspoeling van nutriënten kan plaatsvinden, is toch verplicht brede bufferstroken aan te houden volgens het huidige systeem van middelloosvoorschriften. Daarmee worden zijn inspanningen om emissies te reduceren niet beloond, hetgeen wel het geval zou zijn bij doelsturing, omdat fertigatie een lager dan gemiddeld saldo op de **Afrekenbare StoffenBalans** oplevert en dat wordt beloond in de systematiek die de commissie-Remkes voorstelt.

Koplopers spelen een grote rol in de landbouw bij het overdragen van kennis en daarom dienen zij rechtvaardig behandeld te worden.

Over de noodzaak van gestructureerde kennisoverdracht heeft de commissie-Remkes zich ook duidelijk uitgesproken. Doelsturing veronderstelt immers dat agrarisch ondernemers over kennis beschikken die hen in staat stelt de juiste keuzes te maken uit alle beschikbare innovaties en managementmaatregelen om emissies terug te dringen. Keuzes die passen bij hun bedrijf, landbouwkundig en bedrijfseconomisch gezien.

Het wordt nu tijd dat bedrijfsleven en overheid in een brede coalitie de kennisoverdracht met moderne middelen organiseren, die nodig is voor effectieve doelsturing, zodat het ingezette beleid kan slagen. NCOK werkt daar graag aan mee.

[LEES MEER ARTIKELN OVER MEST, ZOALS NIEUWS, ACHTERGRONDEN EN REPORTAGES](#)